

Sygn. akt **V Ca 741/19**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Adrianna Szewczyk-Kubat
Sędziowie:	Maria Dudziuk del. Dorota Walczyk (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Urszula Kujawska

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa P. K. i I. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów i pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie

z dnia 9 listopada 2018 r., sygn. akt I C 2561/18

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

Dorota Walczyk Adrianna Szewczyk-Kubat Maria Dudziuk

Sygn. akt V Ca 741/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 lutego 2018 roku powodowie P. K. i I. K., wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 10 223,92 zł wraz z ustawowymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem świadczenia nienależnego w związku ze stosowaniem niedozwolonych postanowień umownych w umowie kredytowej oraz zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2018 r. Sąd Rejonowy:

I. oddalił powództwo;

II. zasądził solidarnie od powodów P. K. i I. K. na rzecz pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 3617 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ustalił w sprawie stan faktyczny:

W dniu 1 października 2003 roku P. K., występując jako konsument, złożył w imieniu własnym oraz w imieniu I. K., również występującej jako konsument, w (...) Bank S.A. z siedzibą w W. zwanym dalej (...) wniosek o udzielenie kredytu. We wniosku kwota kredytu została określona na kwotę 300000 zł, a jako walutę kredytu wskazano franka szwajcarskiego (CHF). P. K. i I. K. wnosili o udzielenie kredytu na okres 30 lat, a jako system spłaty wskazali równe raty kapitałowo – odsetkowe.

W dniu 8 października 2003 roku wydana została decyzja kredytowa, na podstawie której P. K. i I. K. udzielono kredytu w wysokości 277000 zł waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF) na okres 360 miesięcy, który miał być spłacany w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Jako prawne zabezpieczenie kredytu określono hipotekę kaucyjną, przelew praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką, weksel własny in blanco z deklaracją wekslową, ubezpieczenie niskiego wkładu własnego oraz ubezpieczenie przejściowe kredytu w (...) S.A.

W dniu 21 października 2003 roku pomiędzy (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (obecnie (...) S.A. z siedzibą w W.) a P. K. i I. K. została zawarta umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem franka szwajcarskiego (CHF). Jako cel kredytu strony określiły częściowe dofinansowanie zakupu działki budowlanej wraz z budynkiem mieszkalnym w trakcie budowy położonej w B. działka nr (...) oraz sfinansowanie dokończenia budowy tego budynku mieszkalnego (§1 ust. 1 umowy). Kwota kredytu określona została na 277000 zł, zaś walutą waloryzacji kredytu miał być frank szwajcarski (§1 ust. 2 i 3 umowy). Okres kredytowania strony ustaliły na 360 miesięcy, tj. od dnia 21 października 2003 roku do dnia 26 października 2033 roku (§1 ust. 4 umowy). Termin spłaty kredytu strony ustaliły na 26. dzień każdego miesiąca (§1 ust. 6 umowy). Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 3,60% (§1 ust. 8 umowy).

Stosownie do §7 ust. 1 umowy z dnia 21 października 2003 roku (...) Bank S.A. z siedzibą w W. określony jako M. udzielił P. K. i I. K. na ich wniosek kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w §1 ust. 1 umowy, w wysokości określonej w §1 ust. 2 umowy, waloryzowanego kursem kupna franka szwajcarskiego (CHF) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A., przy czym kwota kredytu wyrażona we franku szwajcarskim została określona na podstawie kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Bank S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu.

Zgodnie z §11 ust. 1 umowy z dnia 21 października 2003 roku kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej przez (...) S.A. ustalona była w wysokości określonej w §1 ust. 8. Zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§11 ust. 2 umowy).

W §11 ust. 3 umowy postanowiono, że o każdej zmianie oprocentowania (...) miał zawiadamiać kredytobiorcę i poręczycieli na piśmie. Informacja o wysokości obowiązującego oprocentowania kredytu miała być podawana w placówkach i na stronach internetowych banku, natomiast informację o wysokości rat kapitałowo – odsetkowych po zmianie oprocentowania kredytobiorca mógł uzyskać za pośrednictwem mLinii oraz w sieci internet. Zgodnie z postanowieniem §11 ust. 4 – 6 umowy w przypadku zmiany stóp procentowych, zmiana oprocentowania dla uruchomionego kredytu nastąpić miała w dniu spłaty najbliższej raty wynikającej z harmonogramu spłat, której płatność wypadała po dniu, od którego obowiązywało zmienione oprocentowanie w (...). Zmiana wysokości

oprocentowania kredytu nieuruchomionego następować miała od dnia wejścia zmiany w życie, a zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana zgodnie z postanowieniami §10 nie stanowiła zmiany umowy.

W §12 ust. 1 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych określonych w §1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat. Harmonogram spłat kredytu stanowił załącznik nr 1 do umowy i miał być dostarczony kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat winien być sporządzony we franku szwajcarskim (§12 ust. 2 umowy). Raty kapitałowo – odsetkowe miały być płatne w dniu określonym w §1 ust. 6, tj. w dniu 26. każdego miesiąca z tym, że pierwsza rata kapitałowo – odsetkowa płatna była po co najmniej 30. dniach od daty uruchomienia kredytu, nie później jednak niż po 60. dniach od daty uruchomienia kredytu (§12 ust. 3 umowy).

Stosownie do §12 ust. 5 umowy raty kapitałowo – odsetkowe spłacane miały być w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. W myśl §12 ust. 7 bank pobierał odsetki za okres od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego spłatę kredytu. W przypadku wcześniejszej spłaty (...) S.A. pobierał odsetki za okres wykorzystania kredytu do dnia poprzedzającego wcześniejszą spłatę kredytu. Odsetki naliczane miały być w okresach miesięcznych, licząc od dnia uruchomienia kredytu, przyjmując, iż rok liczy 365 dni (§12 ust. 8 umowy).

W § 28 ust. 1 umowy strony postanowiły, że integralną część umowy stanowi „Regulamin (...)”. P. K. i I. K. oświadczyli, że zapoznali się z powyższym regulaminem oraz uznali jego wiążący charakter.

Umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem franka szwajcarskiego została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank, a kredytobiorcy nie mieli możliwości negocjowania postanowień umownych.

Zgodnie z Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) (zwanym dalej Regulaminem) obowiązującym w momencie zawierania przez P. K. i I. K. umowy w ofercie banku znajdowały się oferty zaciągania pożyczek hipotecznych i kredytów w złotych lub walutach (Rozdział I pkt 2). Zgodnie z postanowieniami przedmiotowego Regulaminu (...) udzielał kredytów na cel mieszkaniowy / pożyczek hipotecznych w złotych polskich posiadaczom (...) połączonego z rachunkiem bilansującym (Rozdział III § 1 pkt 1). Zgodnie z definicją zawartą w rozdziale II regulaminu przez kredytobiorcę należało rozumieć osobę fizyczną lub osoby fizyczne, z którą / z którymi (...) zawarł umowę o kredyt. Przez zdolność kredytową należało zaś rozumieć zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu / pożyczki wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.

W rozdziale III §1 ust. 2 Regulaminu wskazano, że (...) udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem walut obcych wymiennalnych: USD / EUR / CHF lub innych walut wskazanych przez bank według tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kredyt waloryzowany udzielany był w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę obcą (§1 ust. 4 Regulaminu).

Jak stanowił §4 ust. 1 pkt 1-5 zawarty w rozdziale III Regulaminu kredyt mógł być udzielony osobie fizycznej, która posiadała pełną zdolność do czynności prawnych, status rezydenta, udokumentowane dochody ze źródeł zaakceptowanych przez (...), uregulowany stosunek do służby wojskowej oraz zdolność kredytową zgodnie z obowiązującymi w (...) przepisami.

Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1 i 2 Regulaminu (Rozdział III) bank uzależniał udzielenie kredytu od przedstawienia przez wnioskodawcę wymaganych informacji oraz dokumentów niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej oraz przedstawienia przez wnioskodawcę prawnego zabezpieczenia kredytu zaakceptowanego przez (...). Wnioskodawca przy zawieraniu umowy kredytu był zobowiązany do pokrycia kosztów, m. in., wyceny nieruchomości / ograniczonego prawa rzeczowego przeprowadzonej przez rzeczoznawcę zaakceptowanego przez (...), opłat notarialnych i sądowych oraz innych opłat związanych z ustanowieniem prawnego zabezpieczenia

kredytu, podatku od czynności cywilnoprawnych, innych opłat urzędowych oraz opłat związanych z ubezpieczeniem nieruchomości. Ponadto, do kwoty kredytu mogły zostać włączone wyżej wskazane opłaty.

Stosownie do § 7 ust. 1 pkt 1 – 3 Regulaminu (Rozdział III) wysokość kredytu uzależniona była od wartości przedstawionych przez wnioskodawcę zabezpieczeń, posiadania zdolności kredytowej przez wnioskodawcę oraz rodzaju transakcji.

Zgodnie z §9 ust. 1 Regulaminu kredyty były oprocentowane według zmiennej stopy procentowej. W przypadku kredytów waloryzowanych oprocentowanie mogło ulec zmianie w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub w krajach zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§9 ust. 3 Regulaminu).

Według §10 Regulaminu, aby ubiegać się o kredyt wnioskodawca okazywał w (...) dowód osobisty lub kartę pobytu z wpisanym nr PESEL potwierdzającą zezwolenie na osiedlenie się w P., drugi dokument tożsamości ze zdjęciem oraz składał dokumenty stwierdzające źródło i wysokość dochodów wnioskodawcy, inne dokumenty mogące mieć wpływ na ocenę wniosku kredytowego określane indywidualnie przez bank, poprawnie wypełniony wniosek o udzielenie kredytu wraz z załącznikami, wycenę nieruchomości sporządzoną przez rzeczoznawcę majątkowego zaakceptowanego przez (...), który mógł zwolnić wnioskodawcę z obowiązku przedkładania wyceny oraz inne dokumenty w zależności od rodzaju transakcji.

Stosownie do §21 ust. 1 pkt 1 – 6 Regulaminu (...) S.A. uruchamiał kredyt, m.in., po opłaceniu prowizji za udzielenie kredytu w wysokości określonej w Taryfie Prowizji i Opłat Bankowych oraz spełnieniu warunków zawartych w umowie kredytowej.

W §24 ust. 1 Regulaminu wskazano, że spłata kredytu następowała poprzez pobieranie środków pieniężnych z rachunku eKonto i rachunku bilansującego prowadzonego w (...) na podstawie udzielonego upoważnienia lub wpłatę dokonaną przelewem. Wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona była w tej walucie, natomiast spłata dokonywana była w złotych po uprzednim jej przeliczeniu według kursu sprzedaży danej waluty obcej, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty (§ 24 ust. 2 Regulaminu). W § 24 ust. 3 Regulaminu określono, że wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych ulegała comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty. Termin spłaty kredytu był zachowany, jeśli w dniu spłaty raty, wynikającym z harmonogramu spłaty, nastąpiło uznanie rachunku kredytowego pełną kwotą raty (§ 24 ust. 4 Regulaminu).

Kredyt mógł być spłacany w ratach równych lub malejących (§ 25 ust. 2 Regulaminu).

Zgodnie z §40 Regulaminu szczegółowe warunki kredytowania zawarte zostały w umowie o kredyt.

Pismem z dnia 17 listopada 2017 roku P. K. i I. K., reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, złożyli do (...) S.A. z siedzibą w W. reklamację z wezwaniem do usunięcia z treści umowy nr (...) z dnia 21 października 2003 roku postanowień stanowiących klauzule abuzywne w postaci §1 ust. 3, §6 ust. 1, §8 ust. 4 oraz §12 ust. 2 i 5 umowy. Reklamujący wniesli o zwrot świadczeń związanych z nadpłatą rat. Rozpatrzenia reklamacji i wezwania do polubownego zakończenia sprawy bank miał dokonać w terminie 14 dni od dnia otrzymania pisma. Reklamacja została odebrana przez pracownika (...) S.A. w dniu 24 listopada 2017 roku.

Poszczególne postanowienia umowy kredytu nie podlegały negocjacom przez P. K. i I. K.. Kredytobiorcy zapoznali się z treścią umowy przed jej podpisaniem.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał, że powództwa P. K. i I. K. nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie. Istotą sporu w niniejszej sprawie było jak wskazał Sąd zakwestionowanie przez stronę powodową – jako niedozwolonych – postanowień umownych zawartych w §11 ust. 2 oraz §12 ust. 5 umowy. Pomimo tego sąd

uznał, że nieuwzględnienie powództwa wynikało z bezwzględnej nieważności umowy kredytu, która wynika z przepisu art. 58 §1 k.c.

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie stwierdził, że w przedmiotowej umowie znajduje się klauzula niedozwolona, która regulowała mechanizm waloryzacji. W ocenie Sądu powództwo było więc zasadne, jednakże Sąd uznał, że nie wiąże się to z możliwością skutecznego żądania zapłaty kwoty dochodzonej pozwem.

Sąd powołał się na wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie XVII AmC 1531/09 w którym uznano za niedozwolone i zakazano wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia zawartego we wzorcu umowy o treści raty kapitałowo –odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (klauzula o nr (...) dotycząca (...) S.A. z siedzibą w W.) i wskazał, że tożsame postanowienie zostało umieszczone w §12 ust. 5 umowy z dnia 21 października 2003 roku nr (...).

W ocenie Sądu postępowanie w sprawie abstrakcyjnej kontroli klauzul używanych we wzorcach umownych ma na celu wyeliminowanie pewnych postanowień wzorców, nie zaś postanowień samych umów (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2007 roku, w sprawie III SK 19/07, opublikowany w bazie orzeczeń Lex Nr 49641), zaś legalność ich stosowania w konkretnej umowie może być badana w trybie kontroli incydentalnej, z uwzględnieniem postanowień całej umowy, rozkładu praw i obowiązków stron, ryzyka, jakie ponoszą, i tym podobnych.

O abuzywności kwestionowanego postanowienia decyduje w ocenie Sądu fakt, że uprawnienie banku do określania wysokości kursu sprzedaży CHF nie doznaje żadnych formalnie uregulowanych ograniczeń co oznacza, że bankowi pozostawiona została dowolność w zakresie wyboru kryteriów ustalania kursu CHF w swoich tabelach kursowych, a przez to kształtowania wysokości zobowiązań klientów, których kredyty waloryzowane są kursem CHF.

Sąd Rejonowy podzielił wnioski wyprowadzone przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie XVII AmC 1531/09 . Wskazał, że Powodowie nie mieli możliwości, aby na podstawie treści umowy i Regulaminu samodzielnie ustalić, jaki kurs kupna / sprzedaży CHF zostanie w konkretnym momencie trwania stosunku umownego ustalony przez (...) S.A. z siedzibą w W., nie mieli żadnej możliwości, aby w oparciu o umowę podpisaną z bankiem móc samodzielnie skontrolować czy kurs kupna / sprzedaży CHF był przez bank ustalany w sposób obiektywnie uzasadniony, a w efekcie postanowienia umowne dotyczące tabel kursowych stanowią klauzule niedozwolone, skoro zostały narzucone powodom przez bank, a sposób ich uregulowania kształtował prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Dalej Sąd podkreślił, że Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie XVII AmC 1531/09 wskazał bardzo precyzyjnie, dlaczego postanowienie zawarte w analizowanej w niniejszej sprawie umowie stanowi postanowienie niedozwolone. Nie uzależnił przy tym powyższego od ewentualnego wykazania przez konsumenta, czy i w jakim zakresie takie postanowienie umowne było dla niego niekorzystne. Sąd Rejonowy uznał za zasadny zarzut dotyczący abuzywności wskazanych postanowień umownych stosownie do przepisu art. 385¹ k.c.

Sąd wskazał, że był związany podanym powyżej orzeczeniem, skoro prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę pozwanego w sprawie, w której wydano ten wyrok (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku, w sprawie III CZP 17/15, opublikowana w OSNC 2016/4/40). Sąd przeprowadził kontrolę incydentalną kwestionowanego postanowienia umowy, ale wyłącznie w ograniczonym zakresie i ustalił, że powodowie P. K. i I. K. w chwili zawierania umowy występowali w charakterze konsumentów w rozumieniu przepisu art. 22¹ k.c., który wyznacza zakres zastosowania unormowań konsumenckich zawartych, między innymi, w kodeksie cywilnym.

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. nie udowodnił w trybie art. 385¹ § 4 k.c., by sporne postanowienia umowne były indywidualnie negocjowane z powodami. W związku z tym Sąd Rejonowy uznał, że taka okoliczność nie miała

miejsca. W dalszej kolejności podkreślono, że zarówno podpisanie umowy przez powodów, jak i wydanie orzeczenia przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie XVII AmC 1531/09 nastąpiło w czasie, kiedy przepis art. 69 Prawa bankowego nie zawierał jeszcze przepisu zawartego w ust. 2 pkt 4a, który wszedł w życie dopiero w dniu 26 sierpnia 2011 roku. Analiza postanowień umownych oraz Regulaminu mającego zastosowanie do umowy prowadzi do wniosku, że nie jest to umowa w rozumieniu art. 69 Prawa bankowego, w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia, z uwagi na zastosowanie w niej klauzuli indeksacyjnej zakładającej przeliczenie kwoty udzielonej i wypłaconej pożyczki do miernika w postaci franka szwajcarskiego. Tak skonstruowana umowa nie ma charakteru jednorodnego. Sąd zaznaczył, że zgodnie z postanowieniami umowy łączącej strony niniejszego postępowania kredyt został udzielony w walucie polskiej, a kwota zadłużenia, na skutek zastosowania indeksacji została wyrażona w walucie obcej (franku szwajcarskim), od której były rozliczane raty spłacane przez powodów. Taka konstrukcja wprowadza do umowy ryzyko kursowe, które jest charakterystyczne dla kredytów walutowych. Tak skonstruowana umowa zawiera w sobie elementy właściwe dla pożyczki (kredytu) złotowej i walutowej. W ocenie Sądu klauzula indeksacyjna nie wprowadza mechanizmu mającego zapewnić zachowanie wartości świadczenia. Jej celem nie jest ochrona kredytodawcy przed spadkiem wartości pieniądza, jak w przypadku dość powszechnie stosowanych w okresie hiperinflacji umów pożyczek przewidujących zwrot kwoty stanowiącej równowartość takiej samej ilości dolarów amerykańskich, co w momencie jej udzielenia. Ma ona natomiast na celu obciążenie kredytobiorcy ryzykiem walutowym, co stanowi konieczny warunek udostępnienia mu kapitału w zamian za wynagrodzenie niższe, niż to które musiałby uiścić, gdyby zaciągnął kredyt w złotych.

Sąd uznał taką konstrukcję umowy za dopuszczalną co jak wskazał przesądziła ustawa antyspreadowej z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 165, poz. 984), która usankcjonowała taką formę kredytu.

Sąd Rejonowy ustalił, że postanowienie umowy podpisanej przez strony odnoszące się do tabeli kursowej banku stanowi klauzulę niedozwoloną i jako takie nie wiąże strony powodowej już od chwili podpisania.

W ocenie Sądu klauzula indeksacyjna stanowiła warunek konieczny umowy łączącej strony niniejszego postępowania, a to w ocenie Sądu świadczy że jest postanowieniem umownym o charakterze głównego świadczenia stron i z tego powodu nie poddają się ocenie w kategoriach postanowienia niedozwolonego, stosownie do art. 385¹ k.c. i art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Reasumując Sąd uznał, że pomimo przywoływanego powyżej orzeczenia Sądu Okręgowego w Warszawie postanowienie umowy traktujące o zastosowaniu klauzuli indeksacyjnej, jako takiej (stwierdzenie to nie dotyczy kwestii tabeli kursowej banku) nie może być pominięte.

Dalej wskazał, że konsekwencją abuzywności postanowień umownych jest brak związania nimi strony powodowej, a co za tym idzie konieczność pominięcia kursów walut określanych w tabeli kursowej ustalonej jednostronnie przez (...) S.A. z siedzibą w W.. To zaś powoduje w ocenie Sądu, że w umowie powstaje luka, na skutek której zachodzi niemożność określenia wysokości zobowiązania powodów we franku szwajcarskim oraz określenia wysokości kwoty ich zadłużenia w walucie obcej. Idąc dalej, dochodzi do niemożności określenia wysokości poszczególnych rat. Nie jest przy tym dopuszczalne dokonywanie obliczeń od kwoty wyrażonej w złotych polskich, albowiem prowadziłoby to do bezprawnego zignorowania klauzuli indeksacyjnej stanowiącej przedmiotowo istotny element umowy.

Zadaniem Sądu powstałej luki nie można uzupełnić przepisem prawa o charakterze dyspozytywnym, mającym zastosowanie do umów w tych kwestiach, które nie zostały uregulowane przez strony. Sąd stwierdził bowiem, iż nie ma możliwości prawidłowego wykonania umowy pożyczki indeksowanej bez określenia zasad ustalania kursu waluty, w oparciu o który winno nastąpić przeliczenie kwoty zobowiązania. Sama umowa musi więc być uznana albo za nieważną (jako tyczącą się świadczenia niemożliwego do spełnienia) albo wprost jako niezawartą (z powodu braku konsensu stron co do wszystkich jej niezbędnych postanowień). W każdym jednakże przypadku skutkiem będzie konieczność

stwierdzenia, iż pomiędzy stronami nie powstał stosunek prawny wynikający z umowy pożyczki indeksowanej do waluty obcej.

Sąd wskazał, że nie jest uprawniony do dokonywania jakiejkolwiek modyfikacji umowy, do czego doprowadziłoby przyjęcie przez sąd kursu ocenionego jako obiektywny, czy też sprawiedliwy. W ocenie Sądu Rejonowego nie zachodzi też możliwość uzupełnienia abuzywnych postanowień umownych z odwołaniem się do zwyczaju (art. 56 k.c.), na rynku finansowym taki zwyczaj nie funkcjonuje.

W ocenie Sądu Rejonowego całkowita nieważność umowy jest korzystna dla powodów, patrząc z perspektywy stanu z chwili jej zawarcia i uznał, iż podpisana przez strony umowa nr (...) z dnia 21 października 2003 roku jest bezwzględnie nieważna.

Nie da się, w ocenie Sądu Rejonowego uzasadnić obowiązywania umowy w kształcie określonym następnie orzeczeniem, to jest jako umowy o stałym oprocentowaniu, gdyż to oznacza zmianę warunków przedmiotowo istotnych. Nie tylko bowiem konkretna liczba wyznaczająca oprocentowanie, ale również fakt stałości bądź zmienności oprocentowania, składają się na essentialia negotii dwóch typów umów kredytu, a mianowicie o stałym bądź zmiennym oprocentowaniu. Umowa o kredyt hipoteczny, która miała być umową ze zmiennym oprocentowaniem, stając się umową ze stałym oprocentowaniem, będzie już czymś innym, gdyż zmieniliby się postanowienie umowne, określające główne świadczenia stron. Jednocześnie byłoby fikcją uznanie, że rozliczenie omawianej umowy kredytu wg oprocentowania z chwili podpisania umowy pozostawia jako wiążącą zmienność oprocentowania kredytu udzielonego powodowi, którą to zmienność strony mogą uzupełnić o konkretne dane liczbowe poprzez aneks do umowy.

Skutkiem stwierdzenia, iż umowa jest nieważna jest wniosek, że strony winny zwrócić sobie to, co wzajemnie sobie świadczyły. W realiach niniejszej sprawy pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. z tytułu zawarcia umowy wypłacił na rzecz powodów wynikającą z niej kwotę, która do chwili obecnej nie została mu w całości zwrócona. Dlatego też Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie oddalił powództwo P. K. i I. K., wskazując, że z ich zeznań wynikało, że na rzecz banku nie spłacili oni całości kwoty wynikającej z umowy kredytowej. Sąd uznał, że brak jest podstaw do przyjęcia, że zastosowanie znajdzie przepis art. 410 k.c., skoro jak wskazał powodowie nie mieli podstawy prawnej do świadczenia na rzecz banku. W związku ze stwierdzeniem nieważności umowy pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w W. przysługuje względem powodów roszczenie o zwrot kwoty faktycznie wypłaconego kredytu (art. 410 §1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.). W dalszej kolejności strony chcąc rozliczyć wykonanie umowy, która została uznana za nieważną będą mogły jak wskazał Sąd skorzystać z instytucji potrącenia, zaś wzajemne rozliczenia będą następowały w walucie, w której doszło do wypłaty kredytu, to jest w złotym polskim, z pominięciem waloryzacji (indeksacji) do franka szwajcarskiego. Wzajemne rozliczenia stron jak wskazał Sąd leżą poza zakresem orzekania w niniejszej sprawie, chociaż dokonując ich strona pozwana winna mieć na uwadze stwierdzenie, że umowa, jaka łączy ją z powodem jest bezwzględnie nieważna, a wypłata kredytu nastąpiła w walucie polskiej.

Sąd wskazał, że fakt korzystania przez stronę powodową z kapitału bez wynagrodzenia uiszczanego pod postacią prowizji i odsetek kapitałowych może zostać uznany za źródło wzbogacenia, którego zwrotu, jako bezpodstawnego bank mógłby się od niej domagać. Zakres roszczeń związanych z uznaniem umowy za niewiążącą każdorazowo zależny jest od woli stron występujących z żądaniami i zarzutami, dlatego sąd nie może orzekać co do przedmiotu nie objętego żądaniem ani też ponad zgłoszone żądanie.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 98 §1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie zasądził solidarnie od P. K. i I. K. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. poniesione koszty procesu w łącznej wysokości 3617 zł, które obejmowały:

- wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego ustanowionego w sprawie w wysokości 3600 zł zgodnie z §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 roku, poz. 265);
- opłatę skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych.

Mając na uwadze powyższe rozważania i na podstawie powołanych przepisów Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie orzekł, jak w sentencji.

Apelacje od wyroku wywiody obie strony

Powodowie zaskarżyli wyrok w całości, zaskarżonemu orzeczeniu zarzucając:

Naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

I. art. 217 § 3 kpc i art. 227 kpc w zw. z art. 248 kpc poprzez oddalenie jako nieprzydatnego i pozbawionego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy wniosku dowodowego strony powodowej w przedmiocie zobowiązania pozwanego do złożenia do akt sprawy i przeprowadzenie dowodu z dokumentów dotyczących umowy kredytu nr (...) z 21 października 2003 roku - tj. korespondencji stron, zaświadczenia banku o spłaconych kwotach kapitału i odsetek do dnia złożenia pozwu, wyciągu z rachunku powodów, kwotach pobranych z prowadzonego przez pozwanego rachunku, informacji o mechanizmie przeliczenia kapitału z dnia uruchomienia kredytu, tj. jaka była cena kupna i sprzedaży użyta przez bank wg Tabeli Kursów oraz informacji o mechanizmie wyliczenia każdorazowej raty w dniu jej pobierania z rachunku bankowego powodów powołanego w sytuacji, kiedy ten wniosek zmierzał do udowodnienia wysokości dochodzonego roszczenia, nadpłaty lub ewentualnej niedopłaty powstałej z tytułu narzuconego przez pozwanego nieuprawnionego sposobu waloryzacji kwoty kredytu oraz spłaty poszczególnych rat kredytu a więc jest to fakt istotny dla rozstrzygnięcia w sprawie, a okoliczności te nie zostały dostatecznie wyjaśnione;

II. art. 217 § 3 kpc i art. 227 kpc w zw. z art. 278 kpc poprzez oddalenie jako bezprzedmiotowego wniosku dowodowego strony powodowej w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i rachunkowości jako zmierzającego w ocenie Sądu do przerzucenia na biegłego spoczywającego na stronie powodowej obowiązku wyliczenia nadpłaty lub niedopłaty powstałej z tytułu określonego przez stronę pozwaną sposobu waloryzacji, w sytuacji gdy strona powodowa zgłosiła ten wniosek na okoliczność kwestionowania przez stronę pozwaną wysokości nadpłaty wyliczonej przez Powodów na podstawie dokumentów o dopuszczenie dowodu z których strona powodowa również wniosowała i który to wniosek został przez Sąd oddalony jako pozbawiony znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie, w sytuacji gdy dowód z opinii biegłego miał zmierzać do wykazania mechanizmów wyliczenia nadpłaty lub niedopłaty powstałej z tytułu narzuconego przez pozwanego sposobu waloryzacji kwoty kredytu oraz spłaty poszczególnych rat kredytu i jest to okoliczność wymagająca wiedzy z zakresu wiadomości specjalnych;

III. art. 102 kpc, poprzez jego niezastosowanie, polegające na obciążeniu Powodów kosztami procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności strony za wynik procesu wyrażoną w treści art. 98 § 1 kpc, w sytuacji gdy w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążenia strony powodowej jako strony przegrywającej sprawę kosztami postępowania z uwagi na fakt, iż roszczenie Powodów zostało przez Sąd uznane co do zasady, zaś oddalenie powództwa nastąpiło wyłącznie z uwagi na uznanie przez Sąd całości umowy za bezwzględnie nieważną, a nie zaś uznanie za abuzywne i w efekcie pominięcie niektórych jej postanowień o co wносиła strona powodowa, co wskazuje na merytoryczną zasadność powództwa wniesionego przez Powodów i przez wzgląd na zasady słuszności winno skutkować odstąpieniem od obciążania strony powodowej kosztami postępowania lub zasądzenie od niej jedynie części kosztów;

Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

I. naruszenie przepisu art. 65 k.c. w zw. żart. 358 (1) § 1 k.c. przez dokonanie błędnej wykładni umowy kredytu zawartej pomiędzy Powodami a Pozwaną, polegającej na bezzasadnym przyjęciu, że postanowienie umowy odnoszące

się do klauzuli indeksacyjnej do kursu franka szwajcarskiego dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu, kiedy w istocie klauzula indeksacyjna wprowadza jedynie pewnego rodzaju dodatkowy mechanizm ustalania kwoty kapitału i nie stanowi essentialia negotii umowy kredytowej oraz nie może być zaliczana do jej elementów przedmiotowo istotnych bez których umowa nie mogłaby być zrealizowana, co doprowadziło do odmowy poddania ww. postanowienia przez Sąd I instancji ocenie pod kątem jego abuzywnego charakteru,

II. art. 385 (1) § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie wobec stwierdzenia, że klauzula indeksacyjna jako stanowiąca element przedmiotowo istotny umowy nie może zostać w umowie pominięta, co w konsekwencji doprowadziło do stwierdzenia przez Sąd I instancji bezwzględnej nieważności umowy zawartej pomiędzy Powodami a Pozwaną;

III. art. 58 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w niniejszym stanie faktycznym, co doprowadziło do stwierdzenia przez Sąd I instancji bezwzględnej nieważności umowy między stronami, podczas gdy zastosowanie winien znaleźć art. 385 (1) § 2 k.c. i klauzula waloryzacyjna jako postanowienie abuzywne winna zostać pominięta, a strony powinny być związane umową w pozostałym zakresie.

Mając na uwadze powyższe Powodowie wniesli o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz Powodów kwoty 10223,92 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

II. zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów kosztów postępowania przez Sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przewidzianych,

III. zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów kosztów postępowania przez Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przewidzianych.

Względnie, w razie zaś uznania przez Sąd, iż zachodzi podstawa do uchylecia zaskarżonego wyroku z uwagi na nieprzeprowadzenie przez Sąd I instancji postępowania dowodowego, na podstawie art. 368 § 1 pkt. 5 kpc w zw. z art. 386 § 4 kpc wniesli o:

uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego.

Jednocześnie, działając na podstawie art. 380 kpc, powodowie wniesli o rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowień Sądu I instancji w przedmiocie oddalenia wniosku dowodowego o zobowiązanie pozwanego do złożenia do akt sprawy i następnie przeprowadzenie dowodu z dokumentów wymienionych w pkt. 5 pozwu (dokumentów dotyczących umowy kredytu nr (...) z 21 października 2003 roku - korespondencji stron, zaświadczenia banku o spłaconych kwotach kapitału i odsetek do dnia złożenia pozwu, wyciągu z rachunku powodów, kwotach pobranych z prowadzonego przez pozwanego rachunku, informacji o mechanizmie przeliczenia kapitału z dnia uruchomienia kredytu, tj. jaka była cena kupna i sprzedaży użyta przez bank wg Tabeli Kursów oraz informacji o mechanizmie wyliczenia każdorazowej raty w dniu jej pobierania z rachunku bankowego powodów) powołanego na okoliczność ustalenia wysokości dochodzonego roszczenia, nadpłaty lub ewentualnej niedopłaty powstałej z tytułu narzuconego przez pozwanego nieuprawnionego sposobu waloryzacji kwoty kredytu oraz spłaty poszczególnych rat kredytu oraz oddalenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i rachunkowości na okoliczność wyliczenia nadpłaty lub niedopłaty powstałej z tytułu narzuconego przez pozwanego sposobu waloryzacji kwoty kredytu oraz spłaty poszczególnych rat kredytu i w razie uznania, że istnieją podstawy do uwzględnienia przedmiotowych wniosków, w oparciu o art. 382 kpc dopuszczenie ww. dowodów i ich przeprowadzenie przed Sądem II instancji na okoliczności wskazane jak wyżej.

Pozwany w apelacji zaskarżył Wyrok w części, tj. w zakresie pkt I sentencji Wyroku, w którym Sąd Rejonowy oddalił powództwo I. i P. K. (Powodowie) z uwagi na rzekomą nieważność umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CI IF (Umowa). Pozwany zaskarżonemu Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

(i) art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw poprzez przyjęcie, że Sąd jest związany wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 roku wydanym w sprawie o sygn. XVII AmC 1531/09, a w konsekwencji przeprowadzenie kontroli incydentalnej postanowienia § 12 ust. 5 Umowy, którego abuzywność zarzucają Powodowie, wyłącznie w zakresie konsumenckiego statusu Powodów oraz indywidualnego negocjowania tego postanowienia z Powodami, podczas gdy Sąd nie był związany wskazanym wcześniej wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i w związku z tym powinien był przeprowadzić kontrolę incydentalną przedmiotowego postanowienia w pełnym zakresie;

(ii) art. 227 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie dowolnych, a nie swobodnych ustaleń faktycznych i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na części materiału dowodowego, tj. z pominięciem tych dowodów, z których wynika, że: (1) w czasie zawierania Umowy kredytu Powodowie posiadali nie tylko wiedzę pozwalającą na należyłą ocenę Umowy, ale również doświadczenie w korzystaniu z produktów kredytowych, w tym z kredytu waloryzowanego kursem CHF; (2) przed zawarciem Umowy kredytu Powodowie dokładnie przeanalizowali sytuację na rynku kredytów hipotecznych i wybrali kredyt, który spełniał ich oczekiwania; (3) Powodowie mieli pełną świadomość co do warunków zaciąganego kredytu oraz ryzyk z nim związanych, (4) Powodowie osiągnęli istotną korzyść z uwagi na zaciągnięty kredyt, albowiem do tej pory zapłacili o 109.537,34 PLN mniej niż osoby, które zaciągnęły kredyt na analogiczną kwotę oraz w tym samym czasie co Powodowie, tyle że w walucie PLN;

(iii) art. 227 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie dowolnych, a nie swobodnych ustaleń faktycznych poprzez bezzasadne i arbitralne przyjęcie, że całkowita nieważność Umowy kredytu jest korzystna dla Powodów, podczas gdy Powodowie nie żądali stwierdzenia nieważności Umowy kredytu, jak również Sąd I instancji nie przeprowadził jakiegokolwiek postępowania dowodowego w celu ustalenia, czy Powodowie uznają nieważność Umowy kredytu za korzystną dla nich;

(iv) art. 227 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie dowolnych, a nie swobodnych ustaleń faktycznych poprzez przyjęcie, że „nie sposób stwierdzić, aby na rynku finansowym funkcjonował zwyczaj, który pozwoliłby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania”, podczas gdy istnienie tego rodzaju zwyczaju w obrocie prawnym wynika z szeregu przepisów prawa, obowiązujących od początku kształtowania się polskiej doktryny do chwili obecnej;

(v) art. 217 § 1, 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków Pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z:

(a) raportu KNF pt.: „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (pkt IV. 1 lit. e) petitum odpowiedzi na pozew),

(b) wyciągu z raportu Narodowego Banku Polskiego o stabilności systemu finansowego z lutego 2016 roku wraz z prezentacją oraz informacją prasową (pkt IV. 1 lit. 1) petitum odpowiedzi na pozew),

(c) raportów rocznych Banku i podmiotów należących do grupy kapitałowej Banku od roku 2006 do roku 2015 (pkt IV.1 lit. o) petitum odpowiedzi na pozew),

(d) opinii prawnej prof. dr. hab. M. K. z dnia 21 października 2016 r. (pkt

IV. 2 lit. a) petitum odpowiedzi na pozew),

(e) ekspertyzy „Tabela kursowa (...) - metodyka i analiza porównawcza” (pkt IV.2 lit. b) petitum odpowiedzi na pozew),

(f) opracowania ZBP z marca 2015 r. pt.: „Biała księga kredytów frankowych w P.” (pkt IV.2 lit. c) petitum odpowiedzi na pozew),

(g) ekspertyzy dotyczącej oceny zasadności postępowania (...) w zakresie wykonywania umów kredytu hipotecznego tak zwanego starego portfela w latach 2004-2012 (J. J.) (pkt IV.2 lit. d) petition odpowiedzi na pozew),

(h) zeznań świadka M. D. (pkt IV.3 petitum odpowiedzi na pozew),

podczas gdy dopuszczenie i przeprowadzenie ww. dowodów pozwoliłoby ustalić:

(i) że w przedmiotowej sprawie nie zostały spełnione przesłanki sprzeczności z dobrymi obyczajami (Bank nie ustalał i nie mógł ustalać kursów walut w sposób dowolny) i rażącego naruszenia interesów Powodów (kurs stosowany wobec Powodów zawsze był kursem rynkowym), a w konsekwencji postanowienie Umowy kwestionowane przez Powodów nie jest abuzywne, (ii) Umowa nie może być uznana za nieważną, (iii) jakie są konsekwencje uznania postanowienia Umowy kwestionowanego przez Powodów za abuzywne.

2. naruszeniu przepisów prawa materialnego, tj.:

(i) art. 385¹ § 1 oraz art. 385² k.c. poprzez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że postanowienie § 12 ust. 5 Umowy stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., podczas gdy Sąd I instancji w ogóle nie zbadał, czy ww. postanowienie wypełnia przesłanki kształtowania praw i obowiązków Powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia ich interesów, co było konieczne, aby móc w ogóle rozważać abuzywność tego postanowienia, a ponadto Sąd I instancji nie uwzględnił wszystkich okoliczności towarzyszących zawarciu Umowy;

z ostrożności procesowej, gdyby Sąd nie podzielił powyższego zarzutu, zarzucam naruszenie:

(ii) art. 385¹ § 2 k.c. oraz 358 § 2 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 354 k.c. i art. 3531 k.c. poprzez przyjęcie, że na skutek ustalenia bezskuteczności § 12 ust. 5 Umowy, Umowę należy uznać za niewykonalną, gdyż powstaje luka, której nie można uzupełnić żadnym przepisem dyspozytywnym, skoro art. 358 k.c. w zmienionym brzmieniu (ustanawiający zasadę rozliczeń kursowych na podstawie kursu średniego NBP) wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., a więc po zawarciu przedmiotowej Umowy, podczas gdy:

(a) prawidłowa wykładnia Umowy doprowadziłaby Sąd I instancji do wniosku, że w Umowa, nie zawiera luk w związku z współkształtującymi Umowę zwyczajami,

(b) nawet gdyby przyjąć niezwiązanie postanowieniem § 12 ust. 5 Umowy określającym zasady przeliczenia raty kredytu wyrażonej w CHF na walutę PLN, w której ta rata została rozliczona, nie oznaczałoby to, że świadczenie spełnione w ten sposób było nienależne albo wykonane nieprawidłowo, skoro Sąd Rejonowy uznał, że Umowa pozostaje kredytem waloryzowanym, a więc raty wyrażone w CHF w dalszym ciągu mogły być spełniane w walucie CHF lub w PLN;

z ostrożności procesowej, gdyby Sąd nie podzielił powyższego zarzutu, zarzucam naruszenie:

(iii) art. 65 k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. poprzez ich bezpodstawne niezastosowanie i przyjęcie, że w przypadku ewentualnego stwierdzenia rzekomej abuzywności § 12 ust. 5 Umowy powstaje luka, na skutek której zachodzi niemożność określenia wysokości zobowiązania powodów we franku szwajcarskim oraz określenia

wysokości kwoty ich zadłużenia w walucie obcej”, której to luki nie da się wypełnić, albowiem „Sąd nie jest uprawniony do dokonywania jakiejkolwiek modyfikacji umowy, do czego doprowadziłoby przyjęcie przez Sąd kursu ocenionego jako obiektywny, czy też sprawiedliwy”, a w konsekwencji, że Umowa „nie może być wykonana” i w związku z tym jest nieważna, podczas gdy zastosowanie przywołanych powyżej przepisów doprowadziłoby Sąd I instancji do wniosku, że w rzeczywistości nie powstaje luka, gdyż treść umowy współkształtują oświadczenia woli stron, ustawy, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje, i że takie wypełnienie umowy (w miejsce bezskutecznego postanowienia) poprzez określenie kursu CHF według którego mają być przeliczane raty kredytu nie stanowiłoby „modyfikacji umowy”, a w konsekwencji, że Umowę da się wykonać i jest ona ważna;

(iv) art. 56 k.c. w zw. z art. 354 k.c. i art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez zanegowanie możliwości wykonania zobowiązania w sposób odpowiadający istniejącym zwyczajom, utrwalonej praktyce i zgodnie z wolą stron wyrażoną przy wnioskowaniu o kredyt i jej zawarciu, przez co należało stosować kurs rynkowy CHF w drodze wykładni oświadczeń woli i zgodnego zamiaru, bądź przez odwołanie się do przepisów innych ustaw stosowanych w drodze analogii, bądź do zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów;

(v) art. 56 k.c. w zw. z art. 4 i 5 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw („Ustawa Antyspreadowa”) poprzez ich niezastosowanie i błędną ocenę skutków ww. regulacji na płaszczyźnie stwierdzenia niemożliwości obowiązywania Umowy bez postanowień określających sposoby i terminy ustalania kursu wymiany walut i zlekceważenie, że Ustawodawca w sposób wyraźny opowiedział się za utrzymaniem tego rodzaju stosunku prawnego;

(vi) art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 353¹ k.c. poprzez stwierdzenie nieważności Umowy, co jest równoznaczne z uchybieniem zasadom benigna interpretatio oraz favor contractus (domniemania wiążącego charakteru umowy), w sytuacji, gdy prawidłowa ocena skutków nieważności Umowy powinna doprowadzić Sąd I instancji do wniosku, że utrzymanie Umowy w mocy jest rozwiązaniem obiektywnie korzystnym dla obu stron Umowy.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego Wyroku poprzez oddalenie powództwa, przy jednoczesnym uznaniu, że Umowa jest w całości ważna, a także o zasądzenie od Powodów na rzecz Pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie apelacyjne.

Wniósł o przedstawienie Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia następującego zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości:

Czy w sytuacji, w której sąd I instancji oddał powództwo o zapłatę wskazując jednocześnie w uzasadnieniu wyroku, że stosunek prawny pomiędzy powodem a pozwanym, z którego powód wywodzi roszczenie, jest nieważny lub nieistniejący, to uzasadnienie wyroku wiąże strony, sąd który je wydał, inne sądy, organy państwowe i organy administracji publicznej lub inne osoby, w szczególności w zakresie określenia stosunku prawnego pomiędzy powodem a pozwanym jako nieważnego lub nieistniejącego?

Jeżeli odpowiedź na powyższe pytanie jest twierdząca, to czy pozwany ma gravamen, aby zaskarżyć wyrok oddalający powództwo, w uzasadnieniu którego określono stosunek prawny pomiędzy nim a powodem jako nieważny lub nieistniejący, skoro pozwany konsekwentnie twierdzi, że ów stosunek prawny jest ważny i istnieje?

Pozwany wniósł także o rozpoznanie postanowień Sądu 1 instancji z dnia 31 października 2018 roku oddalających wnioski dowodowe Pozwanego, które to postanowienia miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poprzez dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z:

1. dokumentów:

(a) raportu KNF pt.: „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (pkt IV. 1 lit. e) petitum odpowiedzi na pozew),

(b) wyciągu z raportu Narodowego Banku Polskiego o stabilności systemu finansowego z lutego 2016 roku wraz z prezentacją oraz informacją prasową (pkt IV.1 lit. I) petitum odpowiedzi na pozew),

(c) raportów rocznych Banku i podmiotów należących do grupy kapitałowej Banku od roku 2006 do roku 2015 (pkt IV. 1 lit. o) petitum odpowiedzi na pozew),

(d) opinii prawnej prof. dr. hab. M. K. z dnia 21 października 2016 r. (pkt IV. 2 lit. a) petitum odpowiedzi na pozew),

(e) ekspertyzy „Tabela kursowa (...) - metodyka i analiza porównawcza” (pkt IV.2 lit. b) petitum odpowiedzi na pozew),

(f) opracowania ZBP z marca 2015 r. pt.: „Biała księga kredytów frankowych w Polsce”¹ (pkt IV.2 lit. c) petitum odpowiedzi na pozew),

(g) ekspertyzy dotyczącej oceny zasadności postępowania (...)w zakresie wykonywania umów kredytu hipotecznego tak zwanego starego portfela w latach 2004-2012 (J. J.) (pkt IV.2 lit. d) petitum odpowiedzi na pozew);

2. zeznań świadka M. D. (pkt IV.3 petitum odpowiedzi na pozew)

- na okoliczności wskazane w ww. punktach petitum odpowiedzi na pozew.

Pozwany w odpowiedzi na apelację powodów wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od Powodów na rzecz Pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie apelacyjne i podtrzymał własną apelację.

prawa dewizowego odsyłała Umowa w kwestiach w niej nieuregulowanych (§ 20). Podstawą uzupełnienia Umowy byłby w tym przypadku art 56 kc. odsyłający do przepisów ustawy stosowanych przez analogię”.

Powodowie w odpowiedzi na apelację pozwanej wnieśli o odrzucenie apelacji, ewentualnie, w razie uznania przez Wysoki Sąd, iż nie zachodzi podstawa do odrzucenia apelacji o jej oddalenie jako bezzasadnej, zasądzenie od Pozwanej na rzecz Powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przewidzianych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacje zasługują na uwzględnienie i skutkują uchYLENIEM zaskarżonego wyroku z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy oraz konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w istotnej części.

W ocenie Sądu Okręgowego uzasadnienie zaskarżonego wyroku zostało skonstruowane w sposób uniemożliwiający faktycznie poddanie rozstrzygnięcia kontroli instancyjnej. Wobec treści żądania i wskazanej przez Powodów podstawy faktycznej nie jest bowiem wiadomym z jakiego powodu sąd uznał rozstrzygnięcie o oddaleniu powództwa i obciążeniu kosztami postępowania strony powodowej z powodu uznania umowy, co do której jak wskazywali powodowie część jej postanowień nosi cechy abuzywności - za korzystne. W uzasadnieniu wyroku nie zostały wskazane podstawy faktyczne, które stanęły za stwierdzeniem nieważności umowy oraz korzystności tegoż z punktu widzenia konsumentów.

W uzasadnieniu Wyroku Sąd I instancji wskazał, że w jego ocenie „całkowita nieważność umowy jest korzystna dla powodów, patrząc z perspektywy stanu z chwili jej zawarcia”. Natomiast żaden z przeprowadzonych w sprawie dowodów, jak również stanowisko Powodów prezentowane w toku postępowania pierwszoinstancyjnego nie uzasadniał takiego wniosku. Na żadnym etapie postępowania Powodowie nie podnosili, że Umowa jest nieważna, jak również nie żądali stwierdzenia jej nieważności. Sąd I instancji nie ustalił również, czy Powodowie uznają nieważność Umowy za korzystną dla siebie. Stwierdzenie zawarte w uzasadnieniu o korzystności nieważności uznać należy

w świetle okoliczności sprawy niniejszej za dowolne, arbitralne i nie znajduje żadnego uzasadnienia w materiale dowodowym zebranym w sprawie.

Zauważyć należy, że z apelacji obu stron wynika wprost, że dla stron korzystniejsze jest utrzymanie umowy w mocy i strony wskazują na dowolność oceny Sądu Rejonowego w tym zakresie.

Zwrócić uwagę należy także na to, że strona powodowa w sprawie niniejszej domagała się zapłaty kwoty uiszczonej na rzecz Pozwanej tytułem nienależnego świadczenia z uwagi na stosowanie przez Pozwaną abuzywnych klauzul w umowie kredytowej, które winny zostać z niej usunięte przy jednoczesnym związaniu stron umową w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu apelacji Powodowie wskazują, że niewłaściwe było uznanie przez Sąd, że zapisy dotyczące indeksacji stanowią essentialia negotii i postanowienia te stanowią o głównych świadczeniach stron umowy. To jak wskazują Powodowie, spowodowało niewłaściwe zastosowanie przez sąd, w odniesieniu do rozpoznawanej sprawy art. 58 § 1 k.c. bowiem w ocenie Sądu doprowadziło do konieczności uznania całości umowy za bezwzględnie nieważną i skutkowało oddaleniem powództwa o zapłatę wniesionego przez Powodów.

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, że Powodowie konsekwentnie wskazują, że uchylone winny zostać jedynie jej postanowienia o charakterze abuzywnym odnoszące się do waloryzacji, zaś umowa powinna obowiązywać pomiędzy stronami dalej, z wykluczeniem niedozwolonych klauzul, tj. bez zastosowania mechanizmu indeksacji. Powstała zaś nadwyżka z tytułu pobieranych przez Pozwaną kwot przy zastosowaniu niedozwolonego postanowienia waloryzującego powinna zostać stronie powodowej przez pozwaną zwrócona, jako świadczenie pobrane przez Pozwaną bez podstawy prawnej. Powodowie w tym zakresie powołali się a poglądy wyrażone w aktualnym orzecznictwie z zakresu umów kredytowych „frankowych”, zgodnie z którymi klauzula indeksacyjna nie jest elementem, bez którego umowa kredytu nie może zostać zrealizowana, (tak: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2015 r., I CSK 257/14, LEX nr 1710338 oraz z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134).

Powyższe w ocenie Sądu Odwoławczego przemawia za przyjęciem, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty niniejszej sprawy.

Ponadto wskazać należy, że za uchyceniem orzeczenia przemawia i to, że wydanie wyroku przez Sąd Odwoławczy wymagałoby przeprowadzenie istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia dowodów, czego zaniechał Sąd Rejonowy.

Rozstrzygając sprawę przedmiotową, mieć należy także na względzie - na co wskazano powyżej- stanowisko strony powodowej, która podkreśla możliwość utrzymania umowy w mocy z wyłączeniem jej zapisów abuzywnych. Jak wskazano, także pozwany w apelacji wskazuje, że jest zainteresowany utrzymaniem w mocy umowy z powodami.

Sąd Okręgowy zwraca uwagę, mając na uwadze powyższe stanowiska stron, że w wyroku Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r. III CSK 159/17 wskazano, iż eliminacja klauzuli indeksacyjnej nie prowadzi do unieważnienia umowy, ani też nie wymaga zastąpienia nieuczciwego postanowienia innym. Sąd ten wskazał także, że spełnienie świadczenia, którego wysokość została określona na podstawie abuzywnych postanowień umownych nie pozbawia tych postanowień cech abuzywności, ani nie sprawia, że ocena abuzywności staje się bezprzedmiotowa. Niedozwolone postanowienie umowne jak wskazał Sąd Najwyższy nie wiąże konsumenta, w związku z czym nie może z niego wynikać żadne zobowiązanie. Konsekwencją zaś tego, inaczej niż wywodzi to Sąd Rejonowy jest stwierdzenie, że świadczenie wynikające z takiego zobowiązania będzie świadczeniem nienależnym. Także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18 wskazuje się, że usunięcie z umowy klauzuli waloryzacyjnej jako postanowienia niedozwolonego nie musi spowodować unieważnienia całej umowy. W Wyroku powyższym zwrócono ponadto uwagę na konieczność poinformowania konsumenta – mając już ustalone okoliczności faktyczne sprawy i ocenę prawną – o konsekwencjach wynikających z unieważnienia umowy w całości, jak też utrzymania w mocy umowy w części, poza klauzulami niedozwolonymi.

Rozstrzygając przedmiotową sprawę na uwadze mieć należy również, że w Wyroku z dnia 3 października 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całej umowy należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony do celów tej oceny **decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie**.

Zauważyć należy, że strona powodowa wywodziła roszczenie wskazując na abuzywność klauzul waloryzacyjnych, z tej podstawy wnosząc o zwrot nadpłaconych rat kredytu obliczonych z zastosowaniem tych klauzul waloryzacyjnych. Na okoliczność wysokości roszczenia powodowi wnosili o dopuszczenie dowodów z dokumentów oraz o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, albowiem wysokość żądania także kwestionowana była przez pozwanego. Sąd uznając, że wobec abuzywności klauzul waloryzacyjnych taka umowa nie została zawarta i jest nieważna oddalił całe powództwo odsyłając faktycznie strony na drogę innego procesu. Powodowie natomiast wprost oświadczyli, także w apelacji, że nie wnoszą o unieważnienie całej umowy.

Sąd Okręgowy zwraca także uwagę, że Sąd I Instancji oddalając powództwo, nie dokonał ustaleń w zakresie wysokości kredytu spłaconego dotychczas przez powodów i pozostałego do spłaty, zakładając bez dokonania stosownych ustaleń, że ewentualne roszczenie banku względem powoda przewyższa żądanie powodów (którego wysokość nie została poddana weryfikacji). Sąd nie zbadał wysokości roszczenia, nie wypowiedział się w tym zakresie i nie przeprowadził wnioskowanych przez stronę powodową dowodów, nie wypowiedział się także czy przyjął, iż wyliczenia dokonane przez stronę są wystarczającą podstawą do dokonania ustaleń.

Założenia, które dokonane zostały przez Sąd I Instancji nie znalazły żadnego odzwierciedlenia w ustaleniach faktycznych i są nieweryfikowalne. Poczynienie zaś tych założeń doprowadziło Sąd Rejonowy do oddalenia powództwa, pomimo uznania jego merytorycznej zasadności tzn. abuzywności postanowień umowy, na którą to podstawę powoływała się strona powodowa. Sąd nie przeprowadził istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia dowodów i nie dokonał oceny materiału dowodowego co do korzystności z punktu widzenia konsumenta, ustalenia nieważności umowy.

Wывód Sądu Rejonowego z uwagi na powyższe nie pozwala na dokonanie kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze stanowisko obu stron procesu, stwierdzić należy, że Sąd I Instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Zauważyć także należy, że przeprowadzenie dowodu z dokumentów wnioskowanych przez powodów oraz dowodu z opinii biegłego na etapie postępowania drugoinstancyjnego pozbawiłoby faktycznie strony instancji.

Ponownie rozpoznając przedmiotową sprawę, Sąd Rejonowy winien odnieść się do jej podstawy faktycznej oraz wysokości żądania i ustalić czy umowa zawarta przez strony w przypadku uznania za abuzywne postanowień kwestionowanych przez powoda może pozostać utrzymana w mocy. Ponadto Sąd winien ustalić czy konsument widzi możliwość stwierdzenia nieważności umowy i po dokonaniu stosownych ustaleń zbadać czy stwierdzenie nieważności umowy byłoby dla strony powodowej korzystne. Uzasadnione jest także rozważenie, ze względu na stanowiska procesowe stron, możliwości realizacji roszczenia, jeżeli okaże się ono uzasadnione, a jeżeli tak dokonanie ustaleń co do jego wysokości.

Mając na uwadze powyższe konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i pozostawienie Sądowi I Instancji rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.

Wypowiadanie się w przedmiocie poszczególnych dalszych zarzutów obu apelacji z uwagi na uchylenie zaskarżonego wyroku stało się bezprzedmiotowe.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji.

Dorota Walczyk Adrianna Szewczyk –Kubat Maria Dudziuk